

ITEM No. 10993/53

HUNGARY

PRISONS AND CAMPS /2506/

M.J.
2 Nov
VII/934 m

Attempted Escape And Hunger Strike In The PETRINJE Camp.

SOURCE TRIESTE:

A 35-year-old skilled worker who escaped from Hungary through Yugoslavia in August 1952.

DATE OF OBSERVATION:

March 1953.

SUMMARY:

See headline, please.

EVALUATION COMMENT:

This report describes the life of Hungarian prisoners in subject Yugoslav camp. The names and statements under reference are UNCONFIRMED here.

x x x

1953 március első hetében történt, vasárnap volt éppen, hogy SCHMIDT János, NAGY Lajos 26 éves, hivatásos katona, református vallásos, őrmesteri rangja volt és a honvédségnél szolgálati vezető volt, SOMBERGER László DEBRECENI lakos, 22 éves határőrszolgálatos, alacsony termetű, barnahajú, RÁCZ József kb. 175 cm. magas, sovány, sápadt arcú bányász, PÉCS környékén lakott. BUCSÁNYI János 178 cm. magas, 19 éves fiú, tanítóképzőbe járt, VÁCRAÓTI születésű, kirihantak a főbejáraton, el akartak szökni, de a felső kalitkából rájuk lőtt az őr, nem találta el a szökevényeket. Ekkor a rendőrök kiugrottak a közeli őrszobából és géppisztollyal lőtték utánuk, amíg el nem tűntek a látókörükből. Amikor eltűntek, utánuk szaladtak és pisztollyal lőtték utánuk. A kis SOMBERGET mindjárt eltalálták, a hátgerincébe fúródott a golyó, elvették. Nem tudtak többé róla semmit.

A többieket a kinti partizánok fogták el, mert közben a táborparancsnokság telefonon riadózta az összes partizánalakulatokat a környező falvakban. Ezek utótták-verték az elfogott magyar menekülteket és beletaposták őket a hóba, miközben magyar fasisztáknak szidalmazták a szerencsétleneket.

Legutoljára SCHMIDT Jánost fogták el. Az egész társaságot visszahajtották a büntetőtáborba, egy napig fogvatartották őket.

/more/

1.

Egy hétre rá éhségstrájk robbant ki általános sikon. Okai a következők voltak:

CSONGRÁDI NAGY Sándor, ÁKOSFALVI Gyula és BESENYEI József szökést kíséreltek meg este 1/2 8 óra tájban, szintén vasárnap. Még nem mentek ki a kapun, az egyik visszament onnan a holmijáért, a másik kettő csomaggal ácsorgott ott, a rendőr meglátta őket, riadózta a rendőrséget. Elfogták mind a hármat, mert a vallatásnál bevallották, hogy ÁKOSFALVI lett volna a harmadik társuk a szökésben. Levitték őket a vizescellába. Csaknem térdig érő víz áll ebben a zárkában, amikor még hőviz is volt benne, - s ebben kellett állniók.

Ezután az összes foglyot bezárták egy közös nagyterembe. A rendőrök géppisztollyal mentek be: felszólították a menekülteket: lépjen elő az, aki ezek mellett a szökésványek mellett foglal állást. LANTOS Imre volt a legelső, aki kirohant a rendőrök közé, hogy dokumentálja szolidaritását az elfogottakkal. LANTOS Imrét elvitték, de 10 perc múlva visszaengedték.

Akkor testületileg elhatározták: addig nem esznek, amíg a rabokat ki nem engedik. Egyidejűleg felmentek a felsőhelyiségekbe, mind az ötvenketten, senki sem maradt lenn. Tüntetést kezdtek énekszóval. Hazafias nótákat, katonadalokat, rabnótát. Egyre különösen emlékszik vissza forásunk, így szól:

Az életben én senkinek semmi rosszat nem tettem,
Aki rossz volt, aki bűnös, büntesse meg, verje meg a jó Isten,
Engedjetez haza innen, engedjetez, vége van a télnek,
Ugy szeretnénk otthon lenni, amire a fecskék visszatérnek....

Nagyon sokan sirtak vagy könnyeztek. Önkéntelenül, mert ebbe belevitték egész honvágyukat.

A rendőrök az ablakon kukucskáltak be. Az éneklés tartott 11 óráig éjjel. A rabok, hallva az éneklést, visszaénekeltek.

1/2 12-kor bement hozzájuk a magyar tolmács ZSIVKÓ, aki felhívta őket, hagyják abba az éneklést és térjenek a terembe. Itt megmondták nekik: tolmácsolja az upravnik felé: addig nem térnek nyugovóra és nem nyulnak semmiféle ételhez, amíg a rabokat ki nem engedik. ZSIVKÓ még felszólította őket, menjenek aludni, mert a jugoszláv törvények csendháborításnak minősítik ezt a késő éjjeli éneklést. Azt válaszolták: engedelmeskednek a jugoszláv törvényeknek, ha Jugoszláviáról van szó, de adjanak kedvezményt a lenti foglyoknak.

Akkor rögtön kihozták a vizescellából a három foglyot és szemük láttára felvitték őket száraz helyiségbe, ahová magyar bajtársaik pokrócot csempészték fel nekik, dróton keresztül.

Másnap sem a reggelit, sem az ebédet
/more/

2.

nem ették meg, amíg szabadon nem engedték őket. Főlegykor, mikor az upravnik látta, hogy hozzásem nyultak az ételhez, minden megjegyzés nélkül kiengedte a foglyokat.

Március 15-én követelték, hogy a magyar nemzeti zászlót tüzzék ki. Anyagot kértek, Szent Koronát, keresztet a magyar zászlóra. Mindenki dolgozott rajta. A horvát anyanyelvűek is csak úgy verték a mellüket és ezt hajtogatták: - Mi matyarak vagyunk és segítettek öltöztetni, díszíteni magyar lobogót.

Március 15-én megtartották az ünnepséget. A zászlót 15 méter magas csőpóznára tűzték, az egész látható volt. A falubeliek meg voltak rökényödvé, nem tudták elképzelni, mire való ez a többméteres hosszúságú és szélességű lobogó.

ZÁGRÁBból nyomozók szálltak ki és nézték a zászlót. Elrendelték: le kell szerelni. Ámde ők nem szerelték le. Sőt, minden reggel mind az 52 kivonult a lobogó alá, vigyázzba álltak alája és elénekelték a Szózatot, miközben egyik közülük "Imához"-t vezényelt.

Az upravnik egyébként magas, nagyon sovány, 30 éves, barnahaju, Udbás volt. Nyomozási módszere a pofozásban merült ki. Voltak közöttük magyarországi horvátok és szerbek is, mind magyar érzelmű, főleg ezeket pofozta az upravnik.

A horvátok közül kiemelendő: GLADANEC Imre, 28 éves, barna, nőtlen, a határmentéről. Öccsét és őt is ESZEKEN vizsgálták ki, az előbb említett nyomozók olyan erős módszert használtak, hogy megtérbolyodott és felakasztotta magát a cellájában. Ugy hiszik, azok a nyomozók még biztatták is erre a lépésre. A recept a régi volt: a magyarok számára szóló kémkedést akartak rábűntetni, illetve kitaposni belőle.

End.